

I.

JAVASLAT SZT., ÉS GYVT. VÉGREHAJTÁSI RENDELETEKRE A MEGVÁLTOZTATANDÓ ÚJ INTÉZMÉNYI, SZAKMAI STRUKTÚRÁBAN

Az új feladatmegosztás szerint a **települési önkormányzatok** feladatkörében marad a **lakóhely szintű minimumszolgáltatások biztosítása** (3177 település). Egyes települési önkormányzatok nem rendelkeznek polgármesteri hivattal, hanem közös önkormányzati hivatalt hoznak létre. Közös önkormányzati hivatal esetében a hivatal székhelye szerinti település biztosítja a szolgáltatást a közös hivatalhoz tartozó településeken.

Az új intézmények által ellátandó családsegítés feladatait továbbra is az Szt., a gyermekjóléti szolgáltatás és központ feladatait pedig a Gyvt. tartalmazza. A két törvény szakmai végrehajtási rendeletében kerül szabályozásra a részletes szolgáltatástartalom, valamint a feladatellátás tárgyi és személyi feltételei.

A hatósági feladatokhoz kapcsolódó, gyermekek védelmére irányuló tevékenységek, valamint a speciális szolgáltatások biztosítása kötelezően a **járásszékhelyek települési önkormányzataihoz kerül** (175 járás + főváros 23 járás = 198 járás). A járásszékhely településen működő szolgáltató illetékességi területe a hatósági feladatokhoz kapcsolódó szolgáltatások, valamint a speciális szolgáltatások vonatkozásában kiterjed a járást alkotó települések lakosságára.

A közös hivatal székhelye szerinti településen létrejövő szolgálatok általános segítő feladatokat látnak el. A járásszékhely települési önkormányzatához kerül telepítésre a hatósági tevékenységhez kapcsolódó feladatkör, továbbá azon speciális feladatok, amelyek speciális tudású szakember bevonását igénylik, vagy csak olyan problémák kezelésére irányulnak, amelyek nagyobb lakosságszámú településen láthatók el hatékonyan, vagy ott van relevanciájuk.

A gyakorlatban a feladatkör megosztás azt jelentheti, hogy a közös hivatalhoz tartozó településeken dolgozó családgondozók leterheltsége csökkenne, több idő jutna családlátogatásra és a családok mindennapjaiban való segítő jellegű jelenlét típusú tevékenység valósulhatna meg, amelyre jelenleg a hatósági jellegű feladatokhoz kapcsolódó családgondozói feladatok ellátása miatt szinte alig jut idő, illetve erőforrás.

A járási központokba összpontosulhatnának egyrészt azok a speciális feladatok, amelyek speciális tudású szakemberek bevonását teszik szükségessé (speciális tanácsadások és tájékoztatásnyújtás), továbbá a hatósági feladatokhoz kapcsolódó **esetmenedzseri** feladatok is itt kerülhetnének ellátásra az adott járás valamennyi települése tekintetében.

Ezen feladatmegosztás révén feloldódna az a dilemma, amely a segítő és a gyámhatósági, bírósági kötelezésen alapuló együttműködés ellentmondásaiból fakad, továbbá a járási hivatalokkal történő kapcsolattartás is egyszerűbbé válna.

A járási szintre történő feladattelepítés felelősségi kör telepítést is jelent. A gyermekek, a családok ugyanúgy hozzáférnek a szolgáltatásokhoz, mivel a járásszékhely települési

önkormányzata által működtetett család- és gyermekjóléti központ szolgáltatásait hozzáférhetővé kell tenni a járás valamennyi településén. A hozzáférést egyrészt a család- és gyermekjóléti központnál történő infrastruktúra fejlesztése, másrészt pedig az egyes településeken már meglévő szállító funkciót is ellátó szolgáltatások (falu- és tanya gondnoki szolgáltatás) bevonása garantálhatja csak.

A törvénymódosítási javaslat alapján **négy** kritikus pontot látunk, amelyek megfelelő szabályozása elengedhetetlen a megfelelő működtetéshez, az átalakítás várt eredményeinek megvalósításához.

1. együttműködés és kapcsolattartás (ennek kötelezettsége) a járásközponti – család és gyermekjóléti központ és a településeken működő család és gyermekjóléti szolgálatok között szakmai és fizikai értelemben.
2. speciális szolgáltatások biztosításának módja, a hozzáférés biztosításának alternatívái (adott esetben szolgáltatás típusonként eltérő módon) szakmai és fizikai értelemben,
3. alapszolgáltatási csomag és a hatósági tevékenységhez kapcsolódó feladatok elválasztása – kompetencia körök meghatározása, ill. családgondozói feladatok biztosításának módja (ez elsősorban a járásközpontok és az ellátott települések viszonylatában vetődik fel élesen).
4. a gyermekeink védelmében adatlap-rendszer elektronizálásának szükségessége leghamarabb, hogy elektronikusan látható legyen minden szükséges adat az arra jogosultaknak. (Ez a már elkészült GYVR modul életbeléptetését jelentené tulajdonképpen)

1. Együttműködési és kapcsolattartási kötelezettség:

Tekintettel arra, hogy a család és gyermekjóléti szolgálat (települési szintű feladatellátás) és a család és gyermekjóléti központ (járási szintű feladatellátás, ill. ellátás szervezés) közötti feladatmegosztás „kvázi alá-fölé rendeltségi” viszonyt teremt, szükséges az együttműködés, ill. kapcsolattartás keretszabályainak – általános szintű – meghatározása a szakmai végrehajtási rendeletben.

Az együttműködés – általános szintű – keretszabályai lehetnek:

A család és gyermekjóléti központ szakmai támogatás nyújtása keretében:

- negyedévente szakmai tapasztalatcserét, fórumot szervez az ellátási területén működő család és gyermekjóléti szolgálatok számára,
- legalább havi rendszerességgel eszmegbeszélőt tart az ellátási területén működő család és gyermekjóléti szolgálatok szakemberei számára,
- szakmai programjában meghatározott időkeretek között személyes konzultációt biztosít az ellátási területén működő család és gyermekjóléti szolgáltatást biztosítók számára.

A családsegítő és gyermekjóléti központ speciális szolgáltatásai keretében:

- Az ellátási terület sajátosságait figyelembe vevő – megszervezéséről, biztosításának módjáról köteles eljárásrendet készíteni, és azt az ellátási területén működő család és gyermekjóléti szolgálataival egyeztetni.

- A települési családsegítő és gyermekjóléti szolgálat a speciális szolgáltatások igénybevételének lehetőségéről és módjáról tájékoztatja az ellátási területén élő lakosokat, igénybevevőket.

Együttműködés jelzőrendszeri munka keretében:

- a család és gyermekjóléti szolgálat és a jelzőrendszer tagjainak képviselői között - előre meghatározott témakörben - évente legalább hat alkalommal megrendezésre kerülő **szakmaközi megbeszélés állandó meghívottja** a család és gyermekjóléti központ illetékes szakembere.
- a családsegítő és gyermekjóléti szolgálat által (minden év március 31-ig) szervezett **tanácskozás állandó meghívottja** a család és gyermekjóléti központ illetékes munkatársa
- illetve a települési tanácskozás további funkciójának átgondolása is lehet alternatíva.

2. Speciális szolgáltatások biztosításának módja:

Itt garanciális szabályokat szükséges kidolgozni és szakmai jogszabályban meghatározni.

- Eljárásrend kidolgozási kötelezettség, melyben a család és gyermekjóléti központ és a települési szolgáltatók közötti kapcsolattartás szabályait és rendjét is meg kell határozni, a szolgáltatások biztosításának módja elérhetősége mellett
- Egyeztetés az ellátási terület család és gyermekjóléti szolgálataival (területi sajátosságok, adottságok figyelembe vétele)
- Az Eljárásrend a Szakmai program része vagy kötelező melléklete és a későbbiekben legyen kötelező elektronikusan közzétenni strukturált formában a Szociális Ágazati Portálon jelentési kötelezettség keretében.
- A speciális szolgáltatások biztosítását (tájékoztatás, biztosítás módja, szakmai tartalma, személyi és tárgyi feltételei) az illetékes működési engedélyt kiadó hatóság meghatározott időközönként, ill. célvizsgálat keretében ellenőrzi.

A speciális szolgáltatások biztosításánál számunkra az tűnik a legnagyobb problémának, hogy 2016. január. 01.-ig nem lesznek meg mindenhol ennek a személyi és tárgyi, infrastrukturális feltételei. Nem ismerjük a minimális fejlesztésekhez, feltételek megteremtéséhez rendelkezésre álló forrásokat. Javasoljuk a kialakítandó központok közlekedési infrastruktúrájának ősz folyamán történő felmérését a fejlesztési igények megismerésének érdekében, továbbá amennyiben szükséges, javasolt fejlesztési pályázati forrást bevonni annak érdekében, hogy a tárgyi feltételek maradéktalanul biztosítottak legyenek a 2016. január 1-jétől induló új típusú feladatellátáshoz.

3. Alapszolgáltatási csomag és a hatósági tevékenységhez kapcsolódó feladatok elválasztása:

3.1 A települési család és gyermekjóléti szolgálat kompetencia köre:

- a települési család és gyermekjóléti szolgálat családgondozója alapellátás keretében gondozza a gyermeket

- a gondozást tervezett módon határidő megállapításával végzi. Személyes segítő kapcsolat keretében támogatja a gyermeket (és a családot) a veszélyeztető körülmények elhárításában, összehangolja a gyermek érdekében rendelkezésre álló szolgáltatások igénybevételét, stb.
- az alapellátás keretében végzett családgondozás azonban – a gyermek és/vagy szülő együttműködésének hiányában, vagy más körülmény miatt – nem vezet eredményre. A gyermek veszélyeztetettsége fokozódik.
- megkéri a gyermek ügyében illetékes más humán szolgáltatók (oktatási-nevelési intézmény pedagógiai vélemény, védőnői vélemény, stb., ha releváns az ügyben) írásbeli véleményét
- esetszbeszélést és/vagy esetszferenciát kezdeményez melyre meghívja a járásközpont család és gyermekjóléti központ illetékes szakemberét.
- hatósági beavatkozás (javaslattétel kezdeményezése) előtt a család és gyermekjóléti szolgálat esetszbeszélést és/vagy esetszferenciát tart, melyre meg kell hívni a család és gyermekjóléti központ illetékes családgondozóját/szakemberét. *((Ez jelenleg nem kötelező csak javasolt 15/1998. (IV.30.) N.M. rendelet 20.§. (2) bekezdés. Véleményünk szerint kötelezővé kellene tenni!))*

3.2 Kapcsolódási pont közös kompetencia:

- a járási család és gyermekjóléti központ illetékes szakembere részt vesz a család és gyermekjóléti szolgálat által – adott gyermek ügyében – szervezett esetszbeszélésen/esetszferencián
- az esetszbeszélést/esetszferenciát követően közösen áttekintik a családgondozás/alapellátás keretében végzett szakmai tevékenységet, a keletkezett dokumentumokat, értékelik a folyamatot és
 - a) nem tartják indokoltnak a gyermekvédelmi gondoskodás körébe tartozó hatósági intézkedés kezdeményezését – a települési család és gyermekjóléti szolgálat munkatársa alapellátás keretében tovább gondozza a családot (adott esetben szorosabb konzultáció/szakmai egyeztetés mellett)
 - b) indokoltnak tartják a gyermekvédelmi gondoskodás körébe tartozó hatósági intézkedés kezdeményezését – a települési család és gyermekjóléti szolgálat munkatársa – írásban – kezdeményezi a hatósági intézkedésre vonatkozó javaslattételt a járási család és gyermekjóléti központnál, egyidejűleg megküldi az eset összes releváns iratanyagát.

3.3 Család és gyermekjóléti központ kompetencia köre:

- Javaslattétel gyermekvédelmi gondoskodás alkalmazására (15/1998. (IV.30.) N.M. rend. 19. §.)
- Részvétel a védelembé vételi tárgyaláson. Gyámhivatal döntése értelmében
 - a) **védelembé vétel mellőzésével** – felhívja a gyermekjóléti szolgálatot az alapellátás keretében történő családgondozásra – **eset visszakerül a települési család és gyermekjóléti szolgálatához**
 - b) a Gyámhivatal **védelembé veszi a gyermeket** – kirendelt családgondozó – járási **család és gyermekjóléti központ** – gyámhivatali határozat alapján biztosítja a gyermekjóléti szolgáltatást

*A jogszabálytervezet alapján úgyis értelmezhető, hogy a védelembé vételt követően a járási család és gyermekjóléti központ feladata a teljes körű ellátás, vagyis a szolgáltatási, gondozási típusú feladatok, valamint a hatósági munkához kapcsolódó ellenőrzési, kontroll és adminisztratív feladatok. **Ha ezt a Vhr. nem tisztázza, akkor ez az álláspont több szakmai problémát is felvet:***

- védelembé vételt követően nem válik el (ahogy jelenleg sem) a támogató típusú családgondozói feladat (segítő beszélgetés, tanácsadás, szolgáltatásokhoz való hozzájutás megszervezése) és a kontroll típusú ellenőrzési feladat (gondozási-nevelési tervben foglaltak betartásának ellenőrzése, előírt szolgáltatások/ellátási formák igénybevételének ellenőrzése, speciális szolgáltatások igénybe vételének, eredményességének ellenőrzése, ill. a hatóságokkal való kapcsolattartás)
- védelembé vételt követő családgondozás fokozott családgondozói jelenlétet feltételez a gyermek, család életében. Ennek ellentmond az, hogy adott esetben 50-70 km távolságból kell megvalósítani a fokozott családgondozást, esetkövetést, jelenlétet!
- véleményünk szerint nem nélkülözhető a településen dolgozó család és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szakember helyismerete, az előzmények részletes ismerete, az adott gyermeket/családok körülvevő környezet (szűkebb – tágabb) személyes ismerete.
- ha így valósulna meg a szabályozás, akkor a családgondozás „papírízűnek” lenne, itt a szinte állandó személyes jelenlétnek óriási jelentősége van.

A védelembé vételt követő családgondozás biztosítására – fentiek ismeretében – az alábbiakat javasoljuk:

- **A járási központban működő család és gyermekjóléti központ munkatársai** – kirendelt esetmenedzserként a hatósági tevékenységhez kapcsolódó ellenőrzési, kontroll és adminisztratív feladatokat, valamint az esetmenedzseri feladatokat látja el. Így közvetlenül ellátja a 15/1998. (IV.30.) NM. rendelet 21.§., a 22.§. (1) bek. b) pont (4)-(5) bek., valamint az 22/A.§. és 22/B.§-ban foglalt feladatokat. Elősegíti, ill. ellenőrzi a 15/1998. (IV.30.) NM. rendelet 22.§. (1) bek. a) pont, (2)-(3)-ben foglaltak teljesülését.
- Kirendelt esetmenedzserként folyamatos kapcsolatot tart a települési család és gyermekjóléti szolgálat családgondozójával.

A település család és gyermekjóléti központ családgondozója ellátja a 15/1998. (IV.30.) NM. rendelet 22.§. (1) bek. a) pont (2)-(3) bek-ben foglaltakat.

- A kirendelt családgondozó és a települési családgondozó konkrét feladatai a gondozási-nevelési tervben kerülnek rögzítésre.

A fentiek szerint szervezett feladatmegosztással ténylegesen elkülönül egymástól a segítő, támogató és a hatósági munkához kapcsolódó kontroll funkció. A család/gyermek életében az intenzív – támogató jellegű – jelenlét biztosított. Ez a modell tényleges együttműködésre készíti a települési és a járásközpontban dolgozó szakembereket.

Családgondozás, szakmai tevékenység nevelésbe vételig és azt követően:

Az eljárás menete a javaslattételig megegyezik a védelembe vételnél leírtakkal.

- A további munka során a gondozási típusú feladatokat és a kontroll típusú, kapcsolattartással összefüggő, ill. adminisztratív feladatok elválnak egymástól.
- A járásközpont család és gyermekjóléti központ látja el a kontroll és kapcsolattartási, hatósági intézkedéshez szorosan kapcsolódó tevékenységeket (15/1998. (IV.30.) NM. r. 23.§. (1), (2),(3), (5), (6) bekezdés, valamint a 24.§. (1) – (3) bekezdés szerinti feladatok
- A járási család és gyermekjóléti központ és a települési család és gyermekjóléti szolgálat közösen látja el a 15/1998. (IV.30.) M.M. rendelet 23.§. (4) a), d), e) és 24.§. (4) bekezdésben foglaltakat
- A települési család és gyermekjóléti szolgálat látja el a 15/1998. (IV.30.) NM. rendelet 23.§. (4) b.), c.) foglalt feladatokat

Előírandó, hogy a feladatok meghatározását és megosztását a járási család és gyermekjóléti központ és a települési család és gyermekjóléti szolgálat együttműködési megállapodásban rögzítse.

Ideiglenes hatályú elhelyezés javasolt eljárásrendje:

Értelmezésünk szerint a jogszabálytervezet azt tartalmazza, hogy ideiglenes hatályú elhelyezést (IH) a család és gyermekjóléti központ kezdeményezhet és a településen működő család és gyermekjóléti szolgálat kompetencia köréből ez (is) kikerül.

A Gyvt. értelmében az IH-t olyan súlyos veszélyeztetés alapozza meg, amely **azonnali** intézkedést igényel. (Gyvt. 72.§. (1) bek.)

„Ha a gyermek felügyelet nélkül marad, vagy testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését családi környezete vagy önmaga veszélyezteti és emiatt azonnali elhelyezés szükséges, a gyámhatóság, valamint a rendőrség, az idegenrendészeti hatóság, a menekültügyi hatóság, az ügyészség, a bíróság, a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka (továbbiakban: beutaló szerv) a gyermekek fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható határozatával ideiglenesen helyezi el.”

- Azonnali intézkedést a helyben lévő szakember tud kezdeményezni, ezért célszerű ezt a település család és gyermekjóléti szolgálat hatáskörében (is) meghagyni azzal, hogy az intézkedéssel egyidejűleg értesíti a járási család és gyermekjóléti központot.

II.

JAVASLAT

KRÍZISHELYZETEK ÉS VESZÉLYEZTETETTSÉGET ÉSZLELŐ ÉS JELZŐ RENDSZER KIÉPÍTÉSÉRE, MŰKÖDTETÉSÉRE, A SZABÁLYOZÁS IRÁNYAIRA AZ ÚJ TÍPUSÚ FELADATELLÁTÁS DIMENZIÓJÁBAN

Az Szt. és a Gyvt. módosítása alapján 2016. január 1-től a családsegítés és a gyermekjóléti szolgáltatás integrált szervezeti keretben, összehangolt szakmai tartalommal – család és gyermekjóléti szolgálat (települési szint) – valamint, kiterjesztett feladat ellátással és erősebb kompetenciákkal – család és gyermekjóléti

központ (járási szint) működik. Mindebből a jelzőrendszeri munka összehangolása és megerősítése is következik, ill. elengedhetetlen véleményünk szerint.

1. A jelzőrendszeri munka javasolt modellje – „integrált – „kétszintű” jelzőrendszer”

A veszélyeztetettséget észlelő és jelzőrendszer települési szintű működtetése mind a családsegítés, mind a gyermekjóléti szolgáltatás jogszabályban rögzített kötelező feladata. Ezáltal a szociális és gyermekvédelmi rendszerben koordinatív, szervező és ágazatközi együttműködést fejlesztő szerepet töltenek be a településen.

Az észlelő és jelzőrendszer kiépítése és működtetése kettős cél és feladatrendszer mentén történik. Egyrészt a konkrét és egyedi esetekhez köthető feladatokra, másrészt az együttműködő csoport generálására és hatékony működtetésére irányuló tevékenységek keretében.

Jelen szabályozás (Szt., Gyvt. és végrehajtási rendeletei) azonban eltérően szabályozzák a jelzőrendszer működtetését a jelzőrendszeri tagok és kötelezettségeik eltérnek, a két szolgáltatási területen.

Továbbá a jelzőrendszeri munka kettős cél és feladatrendszere jelenleg a szabályozásból nem tűnik ki világosan és kellő egyértelműséggel. Ennek alapján a jelzőrendszeri munka modelljét integráltan és két egymásra épülő szinten - egyéni esetkezeléshez kapcsolódva és települési szintű szakmaközi együttműködés rendszerszintű működtetése - indokolt szabályozni. A jelenleginél erősebb jogosítványokat kell adni a család és gyermekjóléti szolgálatok számára a jelzőrendszeri munka hatékonysága érdekében.

2. A jelzőrendszer működési modellje:

a.) Integrált működés

- a családsegítés és a gyermekjóléti szolgáltatás jelzőrendszeri munkájának egységes alapokra helyezése (ennek keretfeltételeit az Szt. és Gyvt. módosítás megerősítette)
- a jelzőrendszeri tagok és kötelezettségeik egységes, összehangolt szabályozása
- egységes folyamatszabályozás: jelzőrendszer megszervezése, működtetése, jelzések fogadása, jelzésekre kötelezően és elvárhatóan megteendő lépések szabályozása
- „diszpécser” funkció – „egykapus” belépés az alapszolgáltatási rendszerbe (szükséges a jelzőrendszeri munka keretfeltételeit megerősíteni – személyi és tárgyi feltételek, konkrét szakmai létszám meghatározása a feladathoz rendelve).

b.) „Két szintű” jelzőrendszer – kettős cél és feladatrendszerhez igazodva

- **egyéni szint** – adott rászoruló/kliens érdekében végzett munka (egyéni szinthez kapcsolódó folyamatok szabályozása, „diszpécser funkció”, jelzés fogadás, megteendő lépések, visszajelzés esetmegbeszélés, esetkonferencia, esetkonzultáció, stb.)

- **közösségi/szakmaközi szint** – települési ellátórendszerben betöltött koordináló, szervező szerep – (jelzőrendszeri találkozók rendje, szakmaközi fórum, éves tanácskozás, kötelezettségek meghatározása)

(A két szint szabályozása egymásra kell, hogy épüljön, de világosan körül kell határolni a szabályozásban.)

Fentiek alapján a végrehajtási rendeletek (1/2000. (I.7.) SzCsM. r. és 15/1998. (IV.30.) NM.r.) módosításának javasolt irányai:

Az integráltan működtetett észlelő és jelzőrendszer egységes szabályozást feltételez. A szabályozás alapja 15/1998. (IV.30.) NM. rendeletben meghatározott jelzőrendszeri munka lehet módosításokkal és kiegészítésekkel, ill. pontosításokkal.

Integrált működés szabályozás keretfeltételei:

- ahol a jogszabály gyermekjóléti szolgálatot nevesít – ott **család és gyermekjóléti szolgálatot** kell nevesíteni
- gyermekek veszélyeztetettsége meghatározás helyett – **településen élők kiemelten gyermekek veszélyeztetettsége**
- a jelzőrendszeri tagok meghatározásánál a Gyvt. 17. §-ban meghatározott szereplők mellett be kell emelni a jogszabályba az Szt. 64. §. (2) bekezdésben meghatározott szereplőket is.

A jelzőrendszeri munka strukturáltságának – **két egymásra épülő szint** – biztosítása és az átláthatóság érdekében véleményünk szerint indokolt lenne a szabályozást is átstrukturálni:

- a veszélyeztetettséget észlelő és jelzőrendszer **általános céljának, feladatának meghatározása.** (Ez jelenleg 15/1998. (IV.30.) NM.r. 14.§. (1)-(2) és (3) a)
- „**egyéni szint**” – adott rászoruló, veszélyeztetett kliens/gyermek érdekében végzett jelzőrendszeri munka szabályozása. (Ez jelenleg 15/1998. (IV.30.) NM.r. 14.§. (3) b, c; (4)-(5) 14/A.§, 15.§. (1), ill. részben 15.§. (2), (3) a; (4)-(5)-(6), továbbá 1/2000. (I.7.) SzCsM. r. 30.§. (1).
- **Közösségi – szakmaközi szint** – a család és gyermekjóléti szolgálat szakmai hálózat fejlesztő, koordináló tevékenysége a veszélyeztetettség megelőzése érdekében. (Ez jelenleg 15/1998. (IV.30.) NM.r. 14.§. (2) bek. részben, 14.§. (3) b; (7)-(8).

Szakmai fogalmak tisztázásának szükségessége: jelenleg a jogszabály és a szakmai gyakorlat nem minden ponton fedi egymást:

- szükségesnek tartjuk az esetmegbeszélés, esetkonferencia és szakmaközi megbeszélés, jelzőrendszeri találkozó fogalmát és tartalmát jogszabályi szinten egyértelműsíteni (egy definíció legyen és ezt az egy definíciót ismerjék a szociális ágazat érintettjei és minden más jelzőrendszeri tag is!)
- véleményünk szerint e szakmai tevékenységek más-más szakmai tartalommal bírnak, egymással nem felcserélhetőek így szinonimaként nem használható (pl. a szakmaközi megbeszélés nem az esetmegbeszélés egyik formája, mint ahogy az esetkonferencia sem).

- a. **esetmegbeszélés:** egy konkrét eset – gyermek/család problémája kapcsán az – adott gyermek/család – ügyében érintett szakemberek megbeszélése konzultációja, melynek célja a probléma feltárása, szakemberek, ill. a szakemberek által képviselt szervezetek álláspontjának, véleményének megismerése és lehetőség szerint közös cselekvési stratégia megfogalmazása
- b. **esetkonferencia:** az érintett gyermek és szülő/törvényes képviselő, valamint az érintett szakemberek/szervezetek képviselői bevonásával tartott megbeszélés. Lehetőleg az ügyben nem érintett szakember vezeti. Célja hasonló az esetmegbeszélés céljaival, de itt az érintett gyermek/szülő nézőpontja hangsúlyosan jelen van.

E két szakmai tevékenység a jelzőrendszeri munka egyéni szintjéhez kapcsolódik (bár kétségtelen, hogy van szakmai együttműködést fejlesztő szerepe is).

Esetmegbeszélés, ill. esetkonferencia a gondozási folyamat bármely szakaszában szervezhető, indokolt szervezni akkor, ha az egyes szakemberek nézőpontja/véleménye megoszlanak, jelentősen eltérnek egymástól, ha gondozási folyamat megreked, ill. valamilyen ok miatt jelentős változás (általában negatív) következik be.

Ugyanakkor esetmegbeszélés/esetkonferencia megszervezésének és megtartásának kötelezettségét a hatósági beavatkozásra való javaslattétel előtt (kivéve IH) előírnánk.

Ez a kötelezettség nem csak a család és gyermekjóléti szolgálatokra (meghívási, megszervezési), hanem az érintett jelzőrendszeri tagokra nézve (részvételi) is kötelezettséget kell hogy jelentsen. (A hatósági intézkedést előkészítő esetmegbeszélés/esetkonferencia meghívottja és résztvevője a család és gyermekjóléti központ illetékes szakembere is). Ez szükségessé teszi a jelzőrendszeri tagokra irányadó jogszabályokban való kötelezettségként való megjelenítést és ehhez társulva mulasztás esetén megfelelő szankció alkalmazásának lehetőségét a mulasztás elkövető személlyel vagy az általa képviselt szervezet felelős vezetőjével szemben.

Szakmaközi megbeszélés/jelzőrendszeri találkozó – az ágazatok közötti szakmai együttműködés, szakmai hálózatfejlesztés eszköze – mint ilyen a közösség/szakmaközi szinthez tartozik.

Véleményünk szerint a gyűjtő fogalom – *szakmaközi együttműködés*, melynek keretében:

- szakmaközi megbeszélés
- jelzőrendszeri találkozó
- jelzőrendszeri fórum
- szakmai tanácskozás

tartására, ill. az azon való részvételre lehet és kell kötelezettségeket előírni.

A jelzőrendszeri munka újraszabályozásánál az alábbi szempontok figyelembevétele szükséges

- rendszerben való gondolkodás – mind a szabályozás, mind a tartalmi megvalósulás vonatkozásában (erre a 2.) pontban, fentebb kíséreltünk meg egy modellt felvázolni)
- a jelenlegi jelzőrendszeri munka anomáliáinak csökkentésére, ill. kiküszöbölésére való törekvés
- a jelzőrendszeri kötelezettségek kikényszeríthetősége adott esetben a jelzés vagy a jelzőrendszeri munkában való részvétel elmulasztásának szankcionálásával

A jelzőrendszeri munka anomáliáinak csökkentése, kiküszöbölésére való törekvés:

- Abból kiindulva, hogy a családsegítő és gyermekjóléti szolgálatok strukturális átrendezésének, a szakmai munka összehangolásának elsődleges célja – a család és gyermekvédelmi alapellátó rendszer megerősítése, egyértelműen az következik, hogy elsődleges feladat veszélyeztetettséget észlelő és jelzőrendszer megerősítése.
- **A megerősítés** kétirányú **egyrészt** jelenti a család és gyermekjóléti szolgálatok ezirányú tevékenységének, kötelezettségének megerősítését az ehhez szükséges feltételrendszer biztosításával, másrészt jelenti a jelzőrendszeri tagok feladatellátási kötelezettségének megerősítését, tudatosítását.
- A család és gyermekjóléti szolgálatok feladatellátásának megerősítését jelentheti, ha **a család és gyermekjóléti központokban** önálló munkakörként - szakmai létszámmal – jelenik meg a **jelzőrendszeri koordinátor**.
- A jelzőrendszer strukturális és funkcionális zavarai alapvetően kihatnak az egész humánszolgáltató rendszer működésére. A megkésettség, a tehetetlenség, a kompetencia harc vagy kompetenciák tisztázatlansága a problémáról a hangsúlyt áthelyezni a fókusz érdekekre és ellenérdekekre (azok rejtegetésére), vagy a nyílt konfliktusra. Ugyanakkor a jelzőrendszeri munka a megelőzés elsődleges eszköze kell, hogy legyen, hosszú távú befektetés a jövőbe, az időben észlelt és kezelt probléma segít a nagyobb, - akár életre szóló bajok - elkerülésében. (Ezt fel kell ismertetni. ill. a felismerést adott esetben ki kell „kényszeríteni” a fenntartóval a jelzőrendszeri tagokkal, ill. magával a család és gyermekjóléti szolgáltatást végzőkkel is, ehhez pedig eszközök, jogosítványok kellenek, melyek kötelező érvényűek, valamennyi szereplőre nézve.¹)

Összességében a jelzőrendszeri munka aktivitásának előmozdítását szolgálná, ha a Gyvt. és Szt. mellett a többi szereplő saját ágazati jogszabályaiban is megjelenne az ezirányú kötelezettség, valamint elmulasztásának szankciója.

¹ A Gyvt. és az Szt. is meghatározza azon szereplők körét, akiknek a jelzőrendszerben kötelezettségeik vannak. Ennek ellenére e szerepkörükből eredő feladatokat nem tartják magukra nézve kötelezőnek és nem teljesítik. Különösen figyelemre méltó a gyermekorvosok folyamatos, az oktatási-nevelési intézmények utóbbi 2-3 évben megnyilvánuló passzivitása, érdektelensége.

Az oktatási/nevelési intézmények vonatkozásában a változás visszavezethető arra, hogy a Nemzeti Köznevelési Törvény (NKtv.) „megszüntette” az iskolai gyermekvédelmi felelősi státuszokat, az iskolai gyermekvédelmi feladatokat az iskola igazgatójára ruházta. (Így gyakorlatilag csak „névleg” van gazdája a feladatnak, gyakorlatilag nincs.) Az iskolán/óvodán belül nincs kompetens személy, aki összefogja/koordinálja a gyermekvédelmi feladatokat. Ennek következménye, hogy a jelzések nem vagy csak nagyon megkésve érkeznek, jelzőrendszeri találkozóra, esetmegbeszélésre/esetkonferenciára nem jönnek el, stb. (Az oktatási intézmények jelzési kötelezettségnek – szinte kizárólag az iskolai igazolatlan mulasztási jelzést – értik.)